

**USKLAĐENOST POSLOVANJA
U OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA – KOJE SU OBAVEZE
COMPLIANCE OFFICER-A?*****

Apstrakt

Funkcija praćenja usklađenosti u modernom poslovanju predstavlja jednu od ključnih funkcija u osiguravajućem društvu. Načelo zakonitosti poslovanja predstavlja osnovno načelo poslovanja društva i mora se poštovati na svim organizacionim nivoima društva. Upravo uspostavljanje funkcije praćenja usklađenosti omogućava lakšu implementaciju navedenog načela i kontinuirano praćenje promena u pravnom okruženju i utvrđivanje rizika usklađenosti. Lice zaduženo za usklađenost poslovanja stoga savetuje upravu, vrši obuke zaposlenih i na taj način olakšava poslovanje društva u modernom okruženju koje karakterišu česte i kompleksne promene propisa.

U radu autor nastoji da analizira obaveze lica zaduženog za usklađenost poslovanja. U prvom delu ukratko se ukazuje na značaj koji funkcija praćenja usklađenosti ima za korporativno upravljanje u osiguravajućim društvima, dok se u drugom delu analiziraju najpre zadaci lica zaduženog za usklađenost poslovanja koji su propisani odredbama Direktive Solventnost II, a zatim i ostali zadaci koji se najčešće dodeljuju ovoj funkciji.

Ključne reči: *usklađenost poslovanja, compliance, korporativno upravljanje, Solventnost II, osiguravajuća društva, finansijski sektor.*

---

* Doktor pravnih nauka, istraživač saradnik, Institut za uporedno pravo u Beogradu; e-mail: iva_tosic@hotmail.com

** Rad je nastao kao rezultat naučnoistraživačkog rada Instituta za uporedno pravo koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru o realizaciji i finansiranju naučnoistraživačkog rada NIO u 2023. godini (evidencioni broj: 451-03-47/2023-01/200049 od 3. 2. 2023).

1. Uvod

Funkcija praćenja usklađenosti se poslednjih godina ubrzano razvija u osiguravajućim društvima.¹ Korporativni skandali koji nisu zaobišli ni finansijski sektor doveli su do promena u režimima korporativnog upravljanja u ovim društvima. Usled specifičnosti osiguravajućih društava, sektorskim propisima uspostavljaju se stroža pravila u odnosu na ona koje se primenjuju na ostala privredna društva. Takođe, postalo je jasno da se poverenje izgubljeno tokom ekonomske krize ne može povratiti putem tradicionalnih instituta obligacionog prava, već da je potrebno obezbediti viši stepen zaštite slabijoj ugovornoj strani.² Unapređenje korporativnog upravljanja ostvaruje se putem jačanja okvira za upravljanje rizicima, propisivanjem uslova za iskustvo i poslovni ugled članova uprave i nosilaca i članova ključnih funkcija, definisanjem i razgraničenjem odgovornosti ovih lica, kao i putem eksternog nadzora nad radom ovih društava. Navedena pitanja regulisana su Direktivom Solventnost II koja predstavlja najveću EU regulativu u oblasti osiguranja u poslednjih tridesetak godina. Cilj novih odredaba je ostvarenje bolje povezanosti strukture kapitala i profila rizika osiguravajućeg društva, većeg nivoa fleksibilnosti poslovanja osiguravača, kao i većeg stepena konkurentnosti tržišta osiguranja u zemljama EU.³ Međutim, bilo je neophodno dodatno unaprediti korporativno upravljanje u osiguravajućim društvima, te se u okviru Direktive Solventnost II izdvaja posebna funkcija sistema upravljanja, funkcija praćenja usklađenosti. Ova funkcija je regulisana članom 46 Direktive Solventnost II i u skladu sa njim predstavlja deo unutrašnje kontrole.⁴ Značaj koji osiguravajuća društva imaju za finansijski sektor, uslovio je izdvajanje funkcije praćenja usklađenosti u samostalnu funkciju. Rizik neusklađenosti može dovesti do propasti društva i kolapsa finansijskog sektora. Osim toga, izdvajanjem funkcije praćenja usklađenosti kao samostalne i nezavisne funkcije sistema upravljanja u društvu nastaje obaveza angažovanja lica koje će

¹ O ovoj funkciji vid. P. Amato, "Compliance in Insurance Sector", *International In-house Counsel Journal*, 2010, 1-12.

² M. Glinčić, „Zaštita prava slabije ugovorne strane u skladu sa Principima evropskog ugovornog prava osiguranja“, *Strani pravni život* 3/2020, 59.

³ V. Čolović, „Uticao primene projekta Solventnost II na osiguravajuća društva u Srbiji“, *Harmonizacija zakonodavstva Republike Srbije sa pravom Evropske unije (II)*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2012, 365.

⁴ Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), *Official Journal of the European Union*, (u daljem tekstu: Direktiva), čl. 46.

aktivno pratiti promene u pravnom okruženju i pratiti rizik neusklađenosti, sastavljati politike, dokumente i strategije za ostvarivanje usklađenosti poslovanja, vršiti edukaciju zaposlenih i savetovati upravu.⁵ Na ovaj način dolazi do specijalizacije ove funkcije, obavljaju je lica koja poseduju potrebne kvalifikacije i čija je obaveza u društvu ograničena isključivo na obavljanje dodeljene im funkcije. Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja time postaje nezavisna funkcija u okviru kompanije koja sprovodi identifikaciju, procenu, praćenje, izveštavanje i daje savete o upravljanju rizikom neusklađenosti.⁶ Lice zaduženo za usklađenost poslovanja ne može donositi odluke, ta odgovornost je uvek na upravi društva. Međutim, ovo lice ima obavezu da upravi stavi u izgled sve rizike koje neka odluka nosi, a na upravi je da odluči da li će taj rizik preuzeti. Stoga, funkcija praćenja usklađenosti dobija ulogu proaktivnog sredstva kontrole čiji je cilj sprečavanje i minimiziranje rizika zbog nepoštovanja propisa, kao i rizika od gubitka reputacije. Radi ostvarenja tog cilja, lice zaduženo za usklađenost u poslovanju u obavezi je da kontinuirano nadgleda brojne zakone, propise, regulatorne zahteve i unutrašnje politike.⁷ Funkcija praćenja usklađenosti čini drugu liniju odbrane osiguravajućeg društva, i u skladu sa tim vrši nadzor nad prvom linijom odbrane, te je neophodno da u odnosu na nju bude funkcionalno nezavisna.

2. Obaveze compliance officer-a

Zadaci koje obavlja lice zaduženo za usklađenost poslovanja⁸ u skladu sa odredbama Direktive Solventnost II podeljeni su u četiri kategorije: opšti pravni nadzor, savetovanje upravnog ili nadzornog odbora, praćenje rizika promena u pravnom okruženju i praćenje rizika neusklađenosti.⁹ U pogledu odredaba Direktive koje se odnose na zadatke ovog lica javljaju se dve dileme. Prva se odnosi na pitanje da li su ove četiri obaveze postavljene tako da jedna

⁵ I. Tošić, *Usklađenost i kontrola usklađenosti poslovanja u akcionarskim društvima za osiguranje u srpskom pravu i po konceptu Solventnost II*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2022, 75-76.

⁶ Control Environment Toolkit: Compliance, 5 https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/0cb0fd3f-8442-4960-a37f-7e232ca275f1/Compliance_Department_Charter_Model_Document.pdf?MOD=AJPERES&CVID=my-A5b., 4. 6. 2023.

⁷ „Compliance Excellence in the Insurance Industry“, Accenture, 3 https://www.accenture.com/t00010101t000000__w__/it-it/_acnmedia/pdf-43/accenture-compliance-excellence-insurance-industry.pdf, 20. 10. 2022.

⁸ Za više vid. S. Swamy, M. McMaster, *Governance, Compliance and Supervision in The Capital markets*, Wiley, 2018, 60-81.

⁹ Direktiva, čl. 46.

predstavlja osnovnu obavezu, a ostale tri su praktično potkategorije u okviru te osnovne obaveze, ili su sve obaveze u potpunosti ravnopravne. U zavisnosti od prihvaćenog stava zavisi i odnos društva prema pomenutim obavezama. Naime, u prvom slučaju svi resursi bi se prvenstveno koristili za ostvarenje glavne obaveze ove funkcije. U literaturi najčešće nailazimo na stav da je funkcija opšteg pravnog nadzora osnovna obaveza dok su ostale tri njene potkategorije. Ipak, iako ređe, nailazimo i na stavove da su ove funkcije u potpunosti ravnopravne. U ovom slučaju navodi se da značaj obaveza funkcije praćenja usklađenosti zavisi od trenutnog unutrašnjeg i spoljnog pravnog okruženja (npr. u trenutku donošenja novih propisa najvažnija je obaveza ranog upozorenja, dok u trenutku kada su propisi već doneti savetodavna funkcija dobija prevagu).¹⁰ Međutim, jezičkim tumačenjem teksta Direktive, možemo doći do zaključka da je evropski zakonodavac ipak imao nameru da obaveza opšteg pravnog nadzora bude osnovni zadatak funkcije praćenja usklađenosti, dok ostale tri obaveze predstavljaju potkategorije u okviru ove osnovne obaveze. Da bi postojale jasne odgovornosti ove funkcije neophodno je i da su precizno opisani i formulisani njeni zadaci.

Druga dilema analizira pitanje mogućnosti proširenja obaveza lica zaduženog za usklađenost poslovanja u odnosu na zadatke koji su propisani odredbama Direktive. Ovo zavisi od toga da li su obaveze koje su propisane Direktivom jedine obaveze koje mu se mogu dodeliti ili je evropski zakonodavac samo naveo osnovne obaveze ove funkcije uz mogućnost njihovog proširenja.¹¹ Imajući u vidu činjenicu da da ni Delegirana Uredba Direktive¹² ne proširuje zadatke predviđene Direktivom, skloni smo da zaključimo da bi proširenje zadataka ove funkcije bilo u suprotnosti sa voljom evropskog zakonodavca.

Uopšteno posmatrano možemo zaključiti da obaveze funkcije praćenja usklađenosti obuhvataju nekoliko uloga i odgovornosti:

1. Savetodavna - daje savete upravi o usklađenosti sa zakonima, pravilima i standardima, uključujući informisanje o razvoju u oblasti usklađenosti.
2. Davanje smernica upravi i informisanje - pomaže u informisanju i obrazovanju uprave o pitanjima vezanim za usklađenost i daje odgovore na sva pitanja zaposlenih iz njenog delokruga. Pored toga uspostavlja

---

¹⁰ J. Burkle, *Compliance in Versicherungsunternehmen*, Beck, 2020, 87.

¹¹ I. Tošić, 76.

¹² Commission Delegated Regulation (EU) 2015/35 of 10 October 2014 supplementing Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), *Official Journal of the European Union*, (u daljem tekstu: Delegirana Uredba).

pisane smernice za odgovarajuću primenu usklađenosti sa zakonima, pravilima i standardima kroz politike i procedure i druge dokumente kao što su priručnici za usklađenost i interni kodeksi ponašanja.

3. Kontrola i izveštavanje - nadgleda usklađenost poslovanja i potrebno je da o rezultatima izveštava upravu najmanje jednom godišnje.¹³

U skladu sa odredbama Direktive Solventnost II, funkcija praćenja usklađenosti zajedno sa funkcijama upravljanja rizicima, aktuarskom funkcijom i funkcijom interne revizije predstavlja ključnu funkciju u društvu. Osiguravajuća društva uspostavljaju ključne funkcije i povezane linije izveštavanja u organizacionu strukturu sa ciljem da se obezbedi nezavisnost svake funkcije od uticaja koji mogu narušiti njenu sposobnost da izvršava svoje obaveze na objektivan i pravedan način. Ključne funkcije deluju pod krajnjom odgovornošću uprave i podnose joj izveštaje. Neophodno je da ove funkcije međusobno saraduju radi ostvarenja svojih obaveza. Celovitost i višeslojnost sistema upravljanja upravo se i omogućuje u ostvarivanju uloge svakog nosioca pojedinačno i kroz njihove uzajamne odnose unutar društva ali i izvan društva prema nadzornom organu. Stoga, sistem upravljanja *de iure* i *de facto* može da se shvati kao značajan deo celokupne strukture korporativnog upravljanja.¹⁴ Funkcija praćenja usklađenosti mora biti deo sveukupne kulture poslovanja društva,¹⁵ kako bi društvo moglo biti konkurentno na tržištu, kako bi očuvalo svoju reputaciju i integritet, ali i poverenje kod svojih akcionara i klijenata. Upravo radi ostvarenja tog cilja lica koja obavljaju neku od ključnih funkcija su u obavezi da bez odlaganja izveštavaju upravni ili nadzorni odbor o bilo kom većem problemu u njihovom području odgovornosti.¹⁶

3. Obaveze predviđene Direktivom

Kao što je prethodno navedeno Direktiva obaveze lica zaduženog za usklađenost u poslovanju deli u četiri kategorije: opšti pravni nadzor, save-
tovanje upravnog i nadzornog odbora, praćenje rizika promena u pravnom
okruženju, praćenje rizika usklađenosti.

¹³ I. Tošić, 57.

¹⁴ Lj. Stojković, „Pravni aspekti sistema upravljanja u društvu za osiguranje i princip srazmernosti prema Direktivi o Solventnosti II“, *Srazmernost i pravna izvesnost u pravu osiguranja*, Udruženje za pravo osiguranja Srbije, Palić 2017, 281.

¹⁵ Deloitte, *The Changing Role of Compliance*, 9, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-financial-changing-role-compliance.pdf>, 22. 7. 2023.

¹⁶ Delegirana Uredba, čl. 268.

3.1. Opšti pravni nadzor

Osnovna obaveza lica zaduženog za usklađenost poslovanja u skladu sa odredbama Direktive je da vrši opšti pravni nadzor nad usklađenošću poslovanja sa zakonom. Ova obaveza obuhvata definisanje i implementaciju usvojenih politika, kao i dokumenata, strategija i okvira za upravljanje usklađenošću poslovanja sa zakonima. Najpre, treba da definiše konkretne mere u okviru osiguravajućeg društva koje su neophodne za ostvarivanje usklađenosti poslovanja. Zatim je potrebno obezbediti da se te mere implementiraju konzistentno i na svim nivoima organizacione strukture društva. S vremena na vreme poželjno je metode za implementaciju tih mera unutar društva menjati i usavršavati, uz utvrđivanje pojedinih obaveza kao svojevrčnih pravila ponašanja unutar celog društva ili njegovih pojedinih delova. Pored navedenog, neophodno je da funkcija praćenja usklađenosti kreira nove procedure i kontrole poslovanja.¹⁷

Opšti pravni nadzor kao osnovna obaveza uslovljava određene karakteristike lica koje vrši ovu funkciju. Pored toga, dodatne obaveze predviđene režimom Solventnost II dodatno određuju profil lica koje vrši ovu funkciju u društvu. Iz navedenih razloga nosilac funkcije praćenja usklađenosti mora imati kompletno pravno obrazovanje, znanja i veštine o režimu nadzora osiguranja, o ugovornom pravu osiguranja, kao i sektorskim zakonima koji se odnose na oblasti u kojima je osiguravajuće društvo posebno izloženo rizicima usklađenosti poslovanja. Takođe, lica koja obavljaju ovu funkciju moraju biti u upoznata sa zakonodavnim okvirom bar u meri neophodnoj da identifikuju rizike i ocene potrebu društva za spoljnim savetnicima. Stoga, nosilac funkcije praćenja usklađenosti poslovanja u osiguravajućim društvima mora ispunjavati uslove vezane za iskustvo i poslovni ugled¹⁸ i posedovati znanje o tome kako industrija osiguranja posluje i o modelu poslovanja konkretnog osiguravajućeg društva. Takođe, neophodno je da nosilac funkcije praćenja usklađenosti ima osnovno znanje o tri ostale ključne funkcije u osiguravajućem društvu.¹⁹

3.2. Savetovanje upravnog i nadzornog odbora i praćenje rizika promena u pravnom okruženju

Direktiva razdvaja ove dve obaveze lica zaduženog za usklađenost poslovanja, međutim imajući u vidu da su one usko povezane u radu su analizirane zajedno. Lice koje obavlja funkciju praćenja usklađenosti mora biti

¹⁷ I. Tošić, 77.

¹⁸ Direktiva, čl. 42.

¹⁹ M. Dreher, *Treatises on Solvency II*, Springer, Berlin Heidelberg 2015, 324.

upoznato sa pozitivnim propisima i propisima koji su u fazi donošenja, kao i uticajem koji mogu imati na društvo i njegovo poslovanje. U slučaju postojanja potrebe za dodatnim informiranjem, najpre je potrebno upoznati pravno odeljenje sa tim informacijama i od njega zatražiti savet. Iz navedenih razloga posebno je značajno da postoji uska saradnja između funkcije praćenja usklađenosti i pravnog odeljenja u osiguravajućem društvu.²⁰ Osim praćenja pozitivnih pravnih propisa i onih koji su u fazi donošenja, potrebno je da lice zaduženo za usklađenost poslovanja savetuje upravu o načinu postupanja kako bi se blagovremeno donele adekvatne odluke radi usklađivanja društva sa propisima koji su doneti ili koji su u pripremi i čije je donošenje izvesno. Funkcija savetovanja pored navedenog se fokusira i na davanje mišljenja o predložnim normativnim rešenjima unutar društva. Najčešće se to odnosi na davanje mišljenja o pripremljenim internim normativnim aktima u okviru drugih odeljenja.²¹ Ova obaveza, osim pomenutog, podrazumeva i obavezu davanja pisanih smernica funkcijama društva, odnosno delovima organizacione strukture i zaposlenima u okviru ovih funkcija za adekvatnu primenu zakona, podzakonskih propisa, opštih i pojedinačnih akata, kao i drugih pravila i standarda upravljanja usklađenošću i to kroz politike, procedure, opšta i pojedinačna akta i praktične smernice. Neophodno je da se sprovodi kontinuirana edukacija zaposlenih o pitanjima vezanima za usklađenost poslovanja sa pravnim propisima i održava komunikacija, sa svim nosiocima rizika u okviru organizacione strukture. S obzirom da je reč o izuzetno osetljivom području, edukacija i savetovanje od posebne su važnosti jer se u najvećem broju slučajeva povrede pravnog poretka dešavaju zbog nepoznavanja brojnih, većinom novih, katkad i nejasnih propisa s kojima je potrebno uskladiti poslovanje.²²

3.3. Praćenje rizika neusklađenosti

Rizik neusklađenosti definiše se kao rizik od nastanka zakonskih ili regulatornih sankcija, značajnog finansijskog gubitka ili oštećenja reputacije usled nepoštovanja zakona od strane kompanije. Ovaj rizik je u Direktivi Solventnost II u velikoj meri obuhvaćen operativnim rizikom. Rizici neusklađenosti poslovanja mogu imati ogroman uticaj na poslovanje društva (kazne regulatornog tela, finansijski gubici, gubitak reputacije usled gubitka

---

²⁰ M. Grgić, „Zahtjevi europskog zakonodavca glede uspostave ključnih funkcija u sektoru osiguranja s posebnim osvrtom na „funkciju praćenja usklađenosti“, *Zagrebačka pravna revija* 1/2014, 45.

²¹ T. Braun, *Compliance Norms in Financial Institutions*, Palgrave Macmillan, 2019, 79.

²² I. Tošić, 77.

poverenja klijenata, pa će često biti primorana na promenu delatnosti, ili u najgorem slučaju može doći do propasti društva).

Praćenje i kontrola rizika neusklađenosti obuhvata, pre svega, aktivnosti i odgovornosti funkcije praćenja usklađenosti da obezbedi da se svi zaposleni pridržavaju politika i procedura i da su sve aktivnosti ove funkcije jasno definisane.²³ Nosioc funkcije praćenja usklađenosti poslovanja mora da na jasan način ukaže da propuštanje usklađivanja sa propisima, aktima i politikama može imati velike posledice po društvo. Pored navedenog takvo ponašanje dovodi do utvrđivanja odgovornosti nadležnih funkcija, a u skladu sa zakonom i aktima društva.²⁴ Lice zaduženo za usklađenost poslovanja treba da poseduje sposobnost da unapred proceni nastanak rizika usklađenosti kao i uticaj tih rizika na poslovanje društva.

Funkcija praćenja usklađenosti u cilju otklanjanja rizika neusklađenosti:

- 1) utvrđuje da li je uprava upoznata sa svim relevantnim zakonskim i podzakonskim propisima, njihovim izmenama i dopunama, obavezama koje iz njih proizlaze, i u slučaju potrebe daje preporuke upravi za potrebnim usklađivanjem;
- 2) utvrđuje usklađenost internih akata društva sa zakonima i podzakonskim propisima i njihovu međusobnu usklađenost;
- 3) identifikuje rizik usklađenosti, predlaže način za njegovo otklanjanje kontrolom utvrđenih nedostataka i nepravilnosti, a zatim prati da li su ti nedostaci, odnosno nepravilnosti otklonjeni na predloženi način;
- 4) informiše upravu o uočenim propustima usled kojih regulatorno telo može preduzeti mere prema društvu;
- 5) vrši zaštitu korisnika usluga društva i analizira njihove prigovore radi utvrđivanja, prepoznavanja i ukazivanja na najčešće propuste u radu, koji povećavaju reputacioni rizik i mogu dovesti do finansijskog gubitka i sankcija regulatornog tela;
- 6) prati informacije o finansijskim i tržišnim zloupotrebama i internim i eksternim prevarnim radnjama, kao i o faktorima koji ukazuju na moguće prevarne radnje, a zatim daje preporuka za preventivno delovanje i njihovo sprečavanje;
- 7) uspostavlja pravila za sprečavanje sukoba interesa;

²³ Za više vid. W. Paš, "The Role of the Compliance Function in the Process of Managing the Risk of Non-Compliance in an Insurance Undertaking", *The Governance of Insurance Undertakings Corporate Law and Insurance Regulation*, 2022, 47-70.

²⁴ Lj. Stojković, *Pravni aspekti kontrole i upravljanja rizicima u akcionarskom društvu za osiguranje*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2016, 196.

- 8) vrši obuku zaposlenih;
- 9) prati izveštaje interne i eksterne revizije.²⁵

Radi adekvatnog praćenja rizika neusklađenosti lice zaduženo za usklađenost poslovanja mora pripremiti program praćenja usklađenosti poslovanja. Ovaj program sadrži metodologiju rada društva, planirane aktivnosti, način i rokove izrade izveštaja, način provere usklađenosti, kao i plan obuke zaposlenih.

Lica zadužena za usklađenost poslovanja u modernim kompanijama imaju višestepnu ulogu, a stroža regulativa, visoke kazne regulatora i mere nadzornog organa za kršenje propisa učinili su ovu ulogu značajnijom i prestižnijom.²⁶ U situacijama kada poslovanje društva postane problematično, vrlo je značajno da dobije podršku lica čije iskustvo i znanje omogućava adekvatno rasuđivanje i donošenje pravovremenih i promišljenih odluka i koje je sposobno da motiviše zakonito poslovanje.²⁷

4. Ostale obaveze

Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja predstavlja relativno novu funkciju u osiguravajućim društvima, te će često njeni zadaci biti postavljeni šire od onih koje predviđa Direktiva. Očekuje se da će osiguravajućim društvima trebati vremena da utvrde najbolji način za uspostavljanje ove funkcije i njeno razdvajanje od pojedinih sličnih funkcija. Međutim, većina obaveza koje obavlja lice zaduženo za usklađenost poslovanja proizlazi iz obaveza predviđenih Direktivom. Samim tim, lice zaduženo za usklađenost poslovanja obezbeđuje postupanje zaposlenih u skladu sa regulatornim okvirom, održava program i politike usklađenosti poslovanja, vrši reviziju internih politika kompanije itd.

4.1. Obezbeđivanje postupanja zaposlenih u skladu sa regulatornim okvirom

Lice zaduženo za usklađenost poslovanja treba da obezbedi da svi zaposleni postupaju u skladu sa regulatornim okvirom, kako eksternim, tako

---

²⁵ I. Tošić, 78.

²⁶ S. Lorde Marti, „Compliance Officers: More Jobs, More Responsibility, More Liability“, *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy* 1/2015, 181.

²⁷ M. Krambia-Kapardi, „The Skillset of an Effective Compliance Officer“, *Financial Compliance-Issues, Concerns and Future Direction*, 2019, 189.

i internim. Odatle proizlazi i njegova obaveza da konstantno prati promene u pravnom okruženju, te da razmotri kako da uvede najbolje prakse za obezbeđenje poštovanja regulativa i vrednosti kompanije.

Učiniti funkciju praćenja usklađenosti dostupnom zaposlenima je neizostavni element uspostavljanja svesti o usklađenosti. Neophodno je da zaposleni mogu da se konsultuju sa licima u okviru ove funkcije o rešavanju spornih pitanja. Radi podizanja svesti, potrebno je da funkcija praćenja usklađenosti pomogne zaposlenima u njihovom radu kroz jasno i detaljno formulisane odgovore, koji su potkrepljeni temeljnim objašnjenjem.²⁸

4.2. Održavanje programa i politike usklađenosti poslovanja

Funkcija praćenja usklađenosti društva za osiguranje na osnovu Delegirane uredbe uspostavlja politiku praćenja usklađenosti i program praćenja usklađenosti. Politikom praćenja usklađenosti određuju se obaveze, odgovornosti, sposobnosti i izveštavanja funkcije praćenja usklađenosti. Sa druge strane, programom praćenja usklađenosti utvrđuju se planirane mere funkcije praćenja usklađenosti. Ove mere uzimaju u obzir sva relevantna područja osiguravajuća društva i njihovu izloženost riziku neusklađenosti. Program praćenja usklađenosti obuhvata skup radnji, inicijativa i internih procesa koji se preduzimaju radi promocije, nadzora i kontrole usklađenosti sa zakonima i politikama, kao i kako bi se omogućilo otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti i nezakonitih radnji. Program praćenja usklađenosti pomaže u suočavanju sa stalnim promenama u poslovnom okruženju i omogućava prevazilaženje prepreka koje otežavaju postizanje poslovnih ciljeva.²⁹ Lice zaduženo za usklađenost poslovanja dobro je upoznato sa značajem održavanja sveobuhvatnog programa praćenja usklađenosti i fokusira se na prednosti koje on ima za osiguravajuće društvo. Sa druge strane, ukoliko je dobro koncipiran i redovno ažuriran, program praćenja usklađenosti poslovanja se pozitivno odražava i na reputaciju lica zaduženog za usklađenost u poslovanju. Istovremeno, nedostaci u programu će biti viđeni kao njegovi propusti usled čega može biti pozvan na individualnu odgovornost. U današnjem kompleksnom okruženju, dizajniranje adekvatnog programa usklađenosti predstavlja izazov.³⁰ Važno je

---

²⁸ The Best Practice for Operating the Compliance Function, (Code of Best Practice)“, Magyar Bankszovetseg- Compliance Working group, Budapest 2017, 6.

²⁹ E. E. Mariscotti, *Corporate Risk and Leadership-What Every Executive Should Know About Risks, Ethics, Compliance, and Human Resources*, Routledge Taylor & Francis Group, 2020, 523.

³⁰ V. Root Martinez, “Complex Compliance Investigations“, *Columbia Law Review* 2/2020, 266-270.

da program praćenja usklađenosti poslovanja bude koncipiran sa ciljem da ohrabri poštovanje vrednosti kompanije i da uključuje konkretne i efektivne politike i mere. Osim navedenog, potrebno je da se prilagodi specifičnostima svakog konkretnog društva i izazovima i rizicima sa kojima se suočava u svom poslovanju, kao i tržištu, istoriji i kulturi društva. Takođe, potrebno je da program obuhvata i obavezu uspostavljanja odgovarajućih i ažurnih procedura na nivou svih organizacionih jedinica, koje su usklađene sa zakonom, podzakonskim aktima i internim aktima, kao i s pravilima struke, dobrim poslovnim običajima i poslovnom etikom, i koje omogućavaju kontinuirano praćenje i merenje rizika usklađenosti poslovanja društva. Samim tim za efikasnost poslovanja kompanije neophodno je da program usklađenosti poslovanja poštuje kako eksterne, tako i interne akte.³¹ Programi su najčešće fokusirani na pojedine relevantne oblasti. Međutim, kompanije su i po veličini i po obimu poslovanja sve veće, te ovi programi postaju mnogo kompleksniji. Samim tim, a u nastojanju da poboljša efikasnost programa, potrebno je da lice zaduženo za usklađenost poslovanja implementira nove strukturne komponente u okviru postojećih programa usklađenosti.³² Takođe, potrebno je program usklađenosti stalno prilagođavati novim rizicima i promenama u pravnom okruženju u skladu sa dinamičnom prirodom rizika usklađenosti.³³

Obaveze funkcije praćenja usklađenosti obuhvataju procenu adekvatnosti mera koje je osiguravajuće društvo donelo kako bi sprečilo neusklađenost.³⁴ Funkcija praćenja usklađenosti nije isključivo organizaciona jedinica unutar društva. Ona uključuje širok opseg unutrašnjih i spoljašnjih aktivnosti čiji je cilj sprečavanje kršenja, zloupotreba, prevara i pronevera. Potrebno je da se ove aktivnosti implementiraju na svim nivoima osiguravajućeg društva. Na ovaj način funkcija praćenja usklađenosti poslovanja dobija strateški značaj na polju upravljanja rizikom usklađenosti sa kojim se susreću osiguravajuća društva.³⁵

Posebno je značajno da se unutar društva donesu pisane smernice o načinu sprovođenja praćenja usklađenosti uz pomoć politika i procedura i ostalih relevantnih dokumenata, kao što su razni priručnici o praćenju usklađenosti, interni kodeksi ponašanja i ostale praktične smernice. Uprava

---

³¹ J. Weber, D. M. Wasieleski, "Corporate Ethics and Compliance Programs: A Report, Analysis and Critique" *Journal of Business Ethics* 4/2012, 613.

³² V. Root Martinez, 266.

³³ E. Soltes, "The Professionalization of Compliance", *The Cambridge Handbook of Compliance*, 2021, 30.

³⁴ Delegirana Uredba, čl. 270.

³⁵ Za više vid. N. Valkanov, E. Stavrov, "Preventing Bank Frauds by Ensuring Effective Compliance Function", *Cuadernos de Sofia* 1/2019.

društva je nadležna za donošenje različitih vrsta pisanih smernica i uputstava u pogledu ponašanja koje moraju biti dostupne svim zaposlenima. U okviru njih je potrebno utvrditi sistem vrednosti društva koji se zasniva na zakonitom poslovanju i uverenje o pravednom tržišnom takmičenju i izbegavanju sukoba interesa.³⁶

4.3. Revizija internih politika kompanije

Lice zaduženo za usklađenost poslovanja mora redovno da sprovodi reviziju internih politika osiguravajućeg društva, kako bi se umanjio rizik da politike i procedure kompanije krše zakonske propise koji se stalno menjaju. Stoga, potrebno je da organizuje redovne „treninge“ i utvrđuje ključne propise i etičke principe u okviru kojih zaposleni moraju pažljivo da se kreću u svojim svakodnevnim aktivnostima. Kontinuiranim praćenjem i preispitivanjem politika i procedura kompanije, mora biti u mogućnosti da identifikuje oblasti koje je potrebno unaprediti.

4.4. Druge obaveze

Lice zaduženo za usklađenost poslovanja tokom obavljanja svojih dužnosti mora analizirati i druge probleme koji se u društvu javljaju. Pre svega, potrebno je da analizira poznate slabosti u funkcionisanju osiguravajućeg društva kao što je primera radi neprikladna podela dužnosti između odeljenja koja posluju u direktnom kontaktu sa klijentima i jedinicama koje posluju u kancelariji društva. Takođe, važno je da analizira reklamacije korisnika - broj reklamacija, razloge upućivanja, iznos naknade isplaćen kao rezultat reklamacija, ekspozitura u kojima može doći do nepravilnosti u prodaji proizvoda, vremena potrebnog za suočavanje sa prigovorima, itd. Za poslovanje društva u skladu sa zakonom od izuzetnog je značaja i verovatnoća nastanka sukoba interesa.³⁷ Kontrola efektivnosti normi usklađenosti poslovanja podrazumeva analizu implementacije novouvedenih pravila, pa čak i poslovnih praksi dok ne budu ukorenjene u društvu.³⁸ Obaveze lica zaduženog za praćenje usklađenosti obuhvataju niz *compliance* relevantnih tema: pranje novca, sprečavanje sukoba interesa, korupcija, zaštita podataka o ličnosti, zaštita potrošača, zaštita konkurencije, sprečavanje nepoštene poslovne prakse, itd.

---

³⁶ M. Grgić, 46.

³⁷ T. Braun, 239.

³⁸ *Ibid.*, 240.

Neophodno je uključivanje lica zaduženog za usklađenost poslovanja u kreiranje normi odgovarajućih za regulisanje unutrašnjeg organizacionog poretka društva. Imajući u vidu da se propisi i definisanje „prihvatljivog ponašanja“ u finansijskom sektoru, neprestano i brzo menjaju, neophodno je da lice zaduženo za usklađenost poslovanja usko saraduje sa upravom i ostalim organizacionim delovima društva radi donošenja smernica i uspostavljanja odgovarajućih planova za nepredviđene situacije i definisanja načina postupanja u slučaju kršenja propisa.

5. Zaključak

Iz svega navedenog, može se zaključiti da je izdvajanje funkcije praćenja usklađenosti u samostalnu i nezavisnu funkciju sistema upravljanja bilo neophodno i predstavlja ogroman korak ka unapređenju korporativnog upravljanja u društvu, i način da se provera zakonitosti poslovanja vrši u više „etapa“. Obaveze lica koja obavljaju ovu funkciju u društvu jasno su definisane odredbama Direktive. Međutim; imajući u vidu da se radi o relativno novoj funkciji; često će joj biti dodeljeni zadaci koji su šire postavljeni od onih predviđenih Direktivom. Najopštije rečeno lice zaduženo za usklađenost poslovanja ima savetodavnu i kontrolnu funkciju. Najpre prati promene regulatornog okvira, zatim savetuje upravu i sve zaposlene i utvrđuje rizik usklađenosti kome je društvo izloženo. Na kraju važno je napomenuti da lice zaduženo za usklađenost poslovanja ne može donositi odluke, to je uvek odgovornost uprave. Obaveze ovog lica usmerene su na utvrđivanje i prezentovanje upravi rizika koje određena odluka nosi i podsticaj da se poslovanje društva ne fokusira isključivo na odluke koje su pravno dozvoljene, već one koje su oslobođene rizika.

* * *

COMPLIANCE FUNCTION IN INSURANCE COMPANIES – MAIN DUTIES OF COMPLIANCE OFFICER

Summary

The compliance function is one of the key functions in modern business. The principle of business legality as one of the basic principles in insurance companies must be respected at

all organizational levels of the company. The establishment of the compliance function enables easier implementation of the aforementioned principle, continuous monitoring of changes in the legal environment and identification of compliance risks. In a modern environment characterized by frequent and complex changes in regulations the compliance officer advises management and employees in order to achieve compliance and best practice of corporate governance.

In the paper, the author analyzes main duties of the compliance officer. The first part briefly points out the importance of the compliance function for the corporate governance in insurance companies. The second part analyzes the duties of the compliance officer provided by the Solvency II Directive, and the other duties that are most often assigned to this function.

Keywords: compliance, corporate governance, Solvency II, insurance companies, financial sector.